

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR
KARO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR
KARO TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-723 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1179 19,
28, 29, 31 IR 32 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS KARIŲ MATERIALINĖS ATSAKOMYBĖS ĮSTATYMO NR. VIII-1857 4
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS ĮSTATYMO NR. VIII-375 30 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO
(TOLIAU VISI KARTU – PROJEKTAI)
(TAP NR. TAP-23-1291) (TAIS NR. 23-12009(2))**

2023-10-03 Nr. NV-2399

Vilnius

Įvertinę Projektų atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas)

1. Įstatymo projekto 6 straipsnio 1 dalyje (keičiamo įstatymo 20 straipsnio 9 dalyje) siūloma nustatyti, kad „Akademijoje pagal vienos ar daugiau studijų krypčių universitetines studijų programas gali būti rengiami karybos ir nacionalinio saugumo specialistai“. Atkreiptinas dėmesys, kad Mokslo ir studijų įstatymo 42 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyt, kad aukštoji mokykla turi atitikti šiuos reikalavimus, be visa kita, *aukštoji mokykla ar užsienio valstybės aukštosios mokyklos filialas įsipareigoja pradėti įgyvendinti ne mažiau kaip 3 studijų krypčių (universitetui) arba 2 studijų krypčių (kolegijai) studijas per 12 mėnesių nuo leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimo dienos ir ne mažiau kaip pusę studijų programų įgyvendinti Lietuvos Respublikos teritorijoje*. Pažymėtina, kad Įstatymo projekto nuostata nederina su galiojančia nuostata Mokslo ir studijų įstatyme. Siekiant užtikrinti sistemiškumo ir teisinės darnos principus – teisinis reguliavimas turėtų derėti (t. y. arba nustatyti taip, kaip yra galiojančiame teisiniame reguliavime, arba nustatyti išimtį dėl Akademijos – suderinant minėtų įstatymų nuostatas).

2. Įstatymo projekto 6 straipsnio 3 dalyje (keičiamo įstatymo 20 straipsnio 13 dalyje) siūloma nustatyti, jog „*Akademijoje studijuojančių kariūnų, kurie daugiau kaip pusę ankstesnių tos pačios arba žemesnės pakopos studijų programos kreditų įgijo valstybės biudžeto lėšomis, studijų valstybės nefinansuojamose studijų vietose kaina, apimanti visas su studijų reikmėmis susijusias išlaidas, nustatoma krašto apsaugos ministro tvirtinamose priėmimo į Akademiją mokytiis pagal*

universitetinių studijų programas sąlygose ir kariūno tarnybos sutartyje.“ Siūlomas teisinis reguliavimas turėtų būti įvertinas šiais aspektais:

2.1. formuluotė „*kaina, apimanti visas su studijų reikmėmis susijusias išlaidas*“ yra neaiški (netikslinti), todėl turėtų būti tikslintina, t. y. aiškiai nurodant kas turėtų sudaryti studijų kainą. Pvz. Mokslo ir studijų įstatymo 83 straipsnyje detalai yra nurodyta, kaip apskaičiuojama ir kas sudaro studijų kainą – būtinos studijų vykdymui įstatyme nurodytos išlaidos ir nustatoma, kad papildomai gali būti įskaičiuojamos studijų kokybei užtikrinti būtinos išlaidos. Siekiant teisinio aiškumo Įstatymo projekte turėtų būti aiškiai nurodyta, kas sudaro studijų kainą, akcentuojant ne reikmes (kas yra neapibrėžta), bet išlaidų būtinumą, taip pat Projektų rengėjas turėtų įvertinti, ar nereikėtų vietoj įvardijimo studijų kainos sudėties teikti nuorodą į Mokslo ir studijų įstatymo atitinkamas nuostatas.

2.2. Atkreiptinas dėmesys, kad paprastai valstybės nefinansuojamose studijų vietose kainą nustato aukštoji mokykla, todėl turėtų būti pagrįstas siūlomas kitoks teisinis reguliavimas, pagal kurį tokių studijų kainą nustatytų krašto apsaugos ministras. Nesant teisinių svarių argumentų, kuriuos reikėtų nurodyti Projektų aiškinamajame rašte, turėtų būti laikomasi bendros sistemos – kad valstybės nefinansuojamų studijų kainą nustato pati aukštoji mokykla pagal įstatyme nustatytus kainos apskaičiavimo kriterijus (jos sudedamąsias dalis).

3. Įstatymo projekto 11 straipsnio 3 dalyje (keičiamo įstatymo 36 straipsnio 12-1 dalyje) siūloma nustatyti, kad „*Profesinės karo tarnybos kariams ne tarnybos tikslais draudžiama, išskyrus Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytus atvejus, vykti į užsienio valstybes ar teritorijas, kurių sąrašą, atsižvelgdama į tai, kad profesinės karių tarnybos kario buvimas jose galėtų pakenkti Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, nustato Vyriausybės įgaliota institucija*“. Nurodyta nuostata turėtų būti įvertinta šiais aspektais, prireikus – tikslintina:

3.1. Atkreiptinas dėmesys, kad Vidaus tarnybos statute (šiuo metu irgi įstatymo projektas yra pateiktas svarstyti Vyriausybei) siūloma įtvirtinti panašų draudimą, tačiau jį aprašant ir nustatant jo įgyvendinimo sąlygas kitaip. Svarstyтина, ar neturėtų būti toks draudimas įtvirtintas vienodai.

3.2. Iš nurodytos formuluotės neaišku, kaip būti nustatomos visos valstybės ar teritorijos, kuriose profesinės karo tarnybos kario buvimas galėtų pakenkti Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui. Pažymėtina, kad Įstatymo projekte nėra jokių kriterijų, kuriais remiantis tokias valstybės turės nustatyti Vyriausybės įgaliota institucija.

3.3. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 32 straipsnyje nustatyta, kad „*Pilietis gali laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, gali laisvai išvykti iš Lietuvos. Šios teisės negali būti varžomos kitaip, kaip tik įstatymu ir jeigu tai būtina valstybės saugumui, žmonių sveikatai apsaugoti, taip pat vykdant teisingumą.*“ Manytina, kad ši formuluotė suponuoja, kad Lietuvos pilietis gali laisvai išvykti iš Lietuvos, o ši teisė gali būti ribojama tik vienu iš nurodytų atvejų, pvz. – kai tai būtina valstybės saugumui užtikrinti. Dėl

nurodytos priežasties Projektų rengėjas turėtų detaliau Projektų aiškinamajame rašte atskleisti tokio teisinio reguliavimo būtinumą (kartu pagrindžiant ir proporcingumą).

3.4. Siekiant teisinio aiškumo, siūlytina Projektų aiškinamajame rašte nurodyti, kaip ir kokiais kriterijais remiantis tas sąrašas bus sudaromas ir kokios valstybės ar teritorijos į tą sąrašą galėtų patekti.

3.5. Siekiant tinkamai įgyvendinti proporcingumo principą, Projektų aiškinamajame rašte turėtų būti pagrįsta, kodėl toks draudimas siūlomas nustatyti visiems profesinės karo tarnybos kariams. Taip pat nurodyti, kaip profesinės karo tarnybos kario buvimas tose valstybėse ar teritorijose galėtų pakenkti Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui.

3.6. Atkreiptinas dėmesys, kad nurodytas draudimas pagal taip, kaip dabar yra nustatytos šio projekto baigiamosios nuostatos, turėtų įsigalioti 2024 m. sausio 1 d. siūlytina įvertinti, ar neturėtų būti nustatytas ilgesnis draudimo įsigaliojimo terminas. Jeigu tokio poreikio atidėti draudimo įsigaliojimą nėra – toks vertinimas turėtų būti pateikti Projektų aiškinamajame rašte (atliepiant proporcingumo principo užtikrinimą).

4. Įstatymo projekto 15 straipsnio 4 dalyje (keičiamo įstatymo 43 straipsnio 9 dalyje) siūloma nustatyti, kad *„Jeigu tarnybinio patikrinimo metu nustatoma, kad karys nepadarė drausmės pažeidimo **ar nepakenkė tarnybos interesams, kai tarnybinis patikrinimas pradėtas dėl kitų svarbių priežasčių**, kad nėra įstatymų nustatyta tvarka pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos padarymo, taip pat jeigu Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka atlikto patikrinimo metu nustatoma, kad kariui nėra pagrindo neišduoti ar panaikinti leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, jis grąžinamas į ankstesnes pareigas.“* Pažymėtina, kad siūloma formuluotė suponuoja, kad karys gali būti nepadaręs drausmės pažeidimo, tačiau pakenkęs tarnybos interesams. Svarstyтина, ar toks teisinis reguliavimas yra tinkamas. Projektų rengėjas turėtų pagrįsti, kodėl įvedama dar viena sąlyga ir kodėl tai nustatoma kaip alternatyva drausmės pažeidimui. Pažymėtina, kad nurodyta nuostata sistemiškai nederama su Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 26 straipsnio 4 dalimi, kurioje nustatyta, kad kai reikia nustatyti tarnybos pareigų netinkamo vykdymo, teisės arba drausmės pažeidimo faktus ir aplinkybes, *skiriamas tarnybinis patikrinimas*. Jis atliekamas kariuomenės drausmės statuto, taip pat krašto apsaugos ministro arba kariuomenės vado nustatyta tvarka, t. y. minėtoje dalyje apibrėžta dėl kokių priežasčių ir kam nustatyti yra atliekami tarnybinis patikrinimas (o tarnybos interesų pakenkimo vertinimas nenumatytas kaip tyrimo objektas).

5. Įstatymo projekto 19 straipsnio (keičiamo įstatymo 49 straipsnio 4 dalyje) turėtų būti aiškiau reglamentuota formuluotė „vykstant viešuoju ir ne viešuoju transportu“, t. y. turėtų būti aiškiai įvardinta, ar į šį transportą įeina taksi paslaugos (jeigu ne – tokia išlyga turėtų būti aiškiai –

tiesiogiai įrašyta Įstatymo projekte). Atitinkamai turėtų būti pakoreguota ir kitose Įstatymo projekto straipsniuose.

6. Projektų rengėjas turėtų papildomai pagrįsti koeficientų didinimą, t. y. kodėl kaip Projektų aiškinamajame rašte nurodoma, „laikantis analogiško principo perskaičiuoti šiame punkte nurodytuose įstatymuose nustatyti dydžiai“, t. y. tarnybinių atlyginimų, priedų, išmokų, kompensacijų ir kitos garantijos. Pažymėtina, kad kitų garantijų ir kompensacijų perskaičiavimo kiti įstatymai nenumato, todėl vien remtis „analogišku principu“ nėra pakankama, kai kalbama apie tų išmokų ir kitų koeficientų didinimą. Turėtų būti pateiktas detalesnis pagrindimas.

7. Įstatymo projekto 32 straipsnyje (keičiamo įstatymo 68 straipsnio 7 dalyje) yra išbraukiama subjektų grupė – asmenys, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, kuriems iki tol buvo numatyta teise skirti iki 5 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio pašalpa. Kodėl ta asmenų grupė yra išbraukiama Projektų aiškinamajame rašte nėra paaiškinta, todėl siūlytina šiuo aspektu papildyti Projektų aiškinamąjį raštą.

Dėl Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo Nr. VIII-375 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Projektas)

8. Pažymėtina, kad profesinės karo tarnybos kario tarnyba gali būti įvertinta puikiai, labai gerai, gerai, patenkinamai ir nepatenkinamai (žr. Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 35 straipsnio 3 dalį). Atkreiptinas dėmesys, kad yra tam tikras nesuderinamumas su Lietuvos šaulių sąjungos įstatymu, t. y. tiek šio įstatymo 30 straipsnio 11 dalyje, tiek 50 straipsnio 8 dalyje yra nurodyta, kad pinigine premija gali būti apdovanotas atitinkamas subjektas „už labai gerą tarnybos įvertinimą“.

Manytina, kad siekiant teisėkūros sistemiškumo ir suderinamumo, Lietuvos šaulių sąjungos įstatymas turėtų būti pildomas ir nuostata, kad pinigine premija Lietuvos šaulių sąjungos vadas, jo pavaduotojai, rinktinių vadai, mokymų centro viršininkas, kurie yra profesinės karo tarnybos kariai, galėtų būti apdovanojamas ne tik jo tarnybą įvertinus labai gerai, bet ir puikiai. Siūlome atitinkamai papildyti Projektą.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Izokaitytė